

STRATEGAETH CRONFEYDD WRTH GEFN 2017/18

Cefndir

1. Cydnabyddir yr angen am arian wrth gefn mewn statud. Mae Adrannau 32 a 43 o Ddeddf Cyllid Llywodraeth Leol 1992 yn gofyn bod awdurdodau lleol yn rhoi sylw i'r lefel angenrheidiol o arian wrth gefn er mwyn cwrdd â'r gwariant a amcangyfrifir wrth gyfrifo gofyn y gyllideb.
2. Mae mesurau diogelu eraill ar waith er mwyn helpu i rwystro awdurdodau lleol rhag ymrwymo eu hunain yn ormodol yn ariannol. Mae'r rhain yn cynnwys:
 - Gofyn cyllideb gytbwys (Deddf Cyllid Llywodraeth Leol 1992 – adran 32 a 43).
 - Dyletswydd y Pennaeth Cyllid i adrodd ynglŷn â chadernid amcangyfrifon ac a yw'r cronfeydd wrth gefn yn ddigon (Deddf Llywodraeth Leol 2003 – adran 25) pan fo'r Cyngor yn ystyried gofyn y gyllideb.
 - Gofyn deddfwriaethol i'r Cyngor drefnu gweinyddiaeth briodol ar gyfer ei faterion ariannol a bod cyfrifoldeb dros weinyddu'r materion hynny gan y Pennaeth Cyllid (Deddf Cyllid Llywodraeth Leol 1992, Adran 151).
 - Gofynion Cod Darbodus Sefydliad Siartredig Cyllid Cyhoeddus A Chyfrifyddiaeth – mae'r cod yn gofyn i'r Pennaeth Cyllid roi sylw llawn i fforddiadwyedd wrth wneud argymhellion ynglŷn â Rhaglen Gyfalaf y Cyngor. Mae ystyriaethau o'r fath yn cynnwys lefel yr ymrwymadau referniw hir dymor. Wrth ystyried fforddiadwyedd cynlluniau cyfalaf y Cyngor, mae gofyn i'r Pennaeth Cyllid ystyried yr holl adnoddau sydd ar gael i'r Cyngor, sydd wedi'u hamcangyfrif ar gyfer y dyfodol, ynghyd â chyfanrwydd ei gynlluniau cyfalaf a'i ragolygon referniw ar gyfer y flwyddyn sydd i ddod a'r ddwy flynedd ganlynol. Mae gofyn am ragolygon referniw tair blynedd ledled y sector gyhoeddus, a chyflawnir hyn drwy'r Cynllun Ariannol Tymor Canolig.
 - Bydd Swyddfa Archwilio Cymru'n ystyried a yw'r Cyngor wedi sefydlu trefniadau digonol i sicrhau bod sail gref i sefyllfa ariannol y Cyngor ai peidio.
3. Atgyfnerthir y gofynion hyn gan adran 114 Deddf Cyllid Llywodraeth Leol 1998, sy'n gofyn i'r Pennaeth Cyllid roi gwybod am debygoliaeth gwariant anghyfreithlon neu gyllideb anghybtwys. Byddai hyn yn cynnwys sefyllfaoedd lle mae cronfeydd wrth gefn wedi dod yn brin iawn a bod rhagolygon na fydd gan y Cyngor adnoddau i gwrdd â'i wariant mewn blwyddyn ariannol benodol.

Yr Hinsawdd Ariannol Bresennol

4. Mae'r pwysau sydd ar arian cyhoeddus ar hyn o bryd ac yn y tymor canolig yn aruthrol. O ganlyniad, mae cronni arian wrth gefn ar gyfer digwyddiadau ac amgylchiadau na ellir eu rhagweld yn anodd yn ogystal â bod yn beth sydd angen ystyriaeth ofalus.
5. Mae Cynllun Ariannol Tymor Canolig y Cyngor yn enwi'r peryglon sydd o arbed y symiau angenrheidiol o arian wrth gefn i sicrhau cyllidebau cytbwys dros y blynyddoedd nesaf. Bydd gweithio'n benodol gyda gostyngiadau pellach mewn arian grant a cheisio cadw cynnydd yn nhreth y cyngor ar lefel resymol yn golygu y bydd angen rheoli cronfeydd wrth gefn yn effeithiol.

Mathau o gronfeydd wrth gefn y gellir eu defnyddio

6. Wrth adolygu'r Cynllun Ariannol Tymor Canolig a pharatoi cyllideb flynyddol y Cyngor, mae angen i'r Cyngor ystyried sefydlu a chynnal cronfeydd arian wrth gefn wedi'u cefnogi ag adnoddau. Mae'r Cyngor yn cynnal arian wrth gefn i ddiogelu yn erbyn risg, sicrhau bod darpariaeth ar gyfer digwyddiadau annisgwyl ar gael ac i gefnogi buddsoddiad mewn prosiectau yn y dyfodol sydd o fudd i'r Fwrdeistref Sirol. Mae'r cyngor yn rheoli risg trwy asesu effeithiau posibl digwyddiadau'r dyfodol, wedi'u seilio ar ba mor debygol ydynt o ddigwydd a difrifoldeb unrhyw effaith. Yna, cymerir camau lliniaru er mwyn lleihau'r effaith a rhoddir cynlluniau priodol ar waith.
7. Ar 31 Mawrth 2016, roedd gan y Cyngor y cronfeydd canlynol o arian wrth gefn i'w defnyddio:

	31/03/13 £'000	31/03/14 £'000	31/03/15 £'000	31/03/16 £'000
Balans y Gronfa Gyffredinol	7,018	7,018	7,018	7,018
Balansau Cyfrif Refeniw Tai	6,469	7,932	7,860	6,435
Cronfeydd wrth Gefn a'r Gronfa Gyffredinol wedi'u clustnodi	18,123	18,064	20,546	21,801
Cronfeydd wrth gefn y Cyfrif Refeniw Tai wedi'u clustnodi	7,861	5,026	1,421	0
Derbyniadau Cyfalaf	17,816	15,036	15,083	14,468
Grantiau Cyfalaf heb eu Cymhwyso	901	1,225	1,459	802
Cyfanswm	58,188	54,301	53,387	50,524

Balans y Gronfa Gyffredinol

8. Diben y gronfa wrth gefn yma yw darparu ar gyfer unrhyw wariant annisgwyl nad oes modd ei reoli yn defnyddio'r cyllidebau presennol. Byddai gwariant o'r fath yn wariant untro o ganlyniad i ddigwyddiad anghyffredin. Dylid gosod cronfa wrth gefn gyffredinol ar lefel synhwyrol ond nid yn ormodol felly gan y gall dal lefelau uchel o arian wrth gefn effeithio ar adnoddau a pherfformiad. Yn y gorffennol, mae wedi'i gynnal ar lefel o amgylch 5% o gyllideb net y Cyngor (heb gynnwys ysgolion). Mae Atodiad 1 yn manylu ar yr elfennau sy'n ffurfio balans y Gronfa Gyffredinol a lefelau'r risgiau sydd ynghlwm â phob un o'r elfennau hyn. Mae'r rhain yn ddangosol ac efallai nad fyddent yn gynhwysfawr wrth i risgiau newydd ddod i'r amlwg.

	2013/14 £'000	2014/15 £'000	2015/16 £'000	2016/17 £'000	2017/18 £'000
Cyllideb net (heb gynnwys ysgolion)	154,239	150,604	146,144	145,802	145,675
Balans y Gronfa Gyffredinol fel % o'r gyllideb net	4.56%	4.66%	4.80%	4.81%	4.82%

Balansau Cyfrif Refeniw Tai

9. Mae'r rhain yn cynrychioli cronfeydd sydd wedi'u clustnodi i'w defnyddio ar stoc dai y Cyngor ei hun. Mae Cynllun Busnes y Cyfrif Refeniw Tai wedi'i ddatblygu ar sail bod lleiafrif balans o 10% o gyfanswm gwariant y Cyfrif Refeniw Tai yn cael ei gadw i liniaru yn erbyn risg.

Cronfeydd wrth Gefn a y Gronfa Gyffredinol wedi'u clustnodi

10. Yn wahanol i falans y gronfa gyffredinol, mae cronfeydd wrth gefn a glustnodwyd wedi cael eu neilltuo ar gyfer ardaloedd gwariant penodol lle ceir costau sydd wedi'u rhagweld na ellir ond eu hamcangyfrif. Mae'n rhaid i wariant sy'n gysylltiedig â chronfeydd wrth gefn a glustnodwyd fod yn benodol gysylltiedig i ddiben y gronfa wrth gefn. Gweler Atodiad 2 sy'n ddarn o Ddatganiad Cyfrifon 2015/16 y Cyngor ac sy'n rhestru cronfeydd wrth gefn a glustnodwyd y Cyngor.

Derbyniadau Cyfalaf

11. Mae'r gronfa wrth gefn hon yn dal elw o werthu tir neu asedau eraill, sydd wedi'u rhwystro drwy statud rhag cael eu defnyddio ar wahân i'w defnyddio i ariannu gwariant cyfalaf newydd neu i gael eu neilltuo i ad-dalu dyled. Mae'r adroddiad diweddaraf ar y Rhaglen Gyfalaf yn amlygu y bydd angen oddeutu £14.9 miliwn o gyllid derbyniadau cyfalaf o 2016/17 ymlaen.

Grantiau Cyfalaf heb eu Cymhwysio

12. Mae hwn yn dal y grantiau a'r cyfraniadau a dderbyniwyd tuag at brosiectau cyfalaf y mae'r Cyngor wedi cwrdd â'u hamodau ond y mae eto angen cwrdd â'r gwariant cyfalaf.

Gweithdrefn Defnyddio Cronfeydd wrth Gefn

13. Mae'n rhaid derbyn cymeradwyaeth y Bwrdd Gweithredol a/neu'r Pennaeth Cyllid cyn sefydlu unrhyw gronfa wrth gefn a dylai bod rheswm penodol a phriodol dros greu cronfa o'r fath.
14. Mae system gyllidebu arian cyfyngedig y Cyngor yn cynnwys darpariaeth ar gyfer "trefniadau dwyn ymlaen" ar ddiwedd y flwyddyn. Yn amodol ar gymeradwyaeth aelodau'r Bwrdd Gweithredol, gall gwasanaeth neu adran sy'n tanwario eu cyllideb arian cyfyngedig, fel arfer, ddwyn y tanwariant ymlaen, hyd at uchafswm o 5% o gyllideb arian cyfyngedig yr adran, i'r flwyddyn ganlynol.
15. Unwaith yn unig y gellir defnyddio cronfeydd wrth gefn ac felly ni ddylid eu cynnal i ariannu gwariant sy'n parhau.
16. Fel rhan o'r broses gyllidebol flynyddol, bydd y Pennaeth Cyllid yn ystyried ac yn gwneud argymhellion i'r Bwrdd Gweithredol a'r Cyngor p'un ai a oes angen cynnwys cyfraniad tuag at falans y gronfa gyffredinol neu unrhyw gronfa wrth gefn a glustnodwyd.

Monitro

17. Rhoddir gwybod i aelodau am ddefnydd cronfeydd wrth gefn pob deufis fel rhan o weithdrefnau Monitro Cyllid y Cyngor.
18. Yn ystod yr Hydref ac fel rhan o Weithdy Cyllideb i'r holl Aelodau, adolygir cronfeydd wrth gefn y Cyngor yn flynyddol er mwyn sicrhau eu bod yn bodloni gofynion y Cyngor ar hyn o bryd ac yn y dyfodol. Fel rhan o'r adolygiad, mae aelodau'n ystyried y canlynol ar gyfer pob cronfa wrth gefn a glustnodwyd:
- y rheswm dros gael / diben y gronfa wrth gefn
 - sut a pha bryd y gellir defnyddio'r gronfa wrth gefn
 - ei pherthnasedd ac a yw'n ddigonol
19. Mae'r Bwrdd Gweithredol yn cymeradwyo unrhyw drosglwyddiadau i neu o gronfeydd wrth gefn a glustnodwyd.

Dadansoddi Risg

20. Bydd unrhyw argymhelliad sy'n newid defnydd bwriadol y cronfeydd wrth gefn sydd wedi'u cynnwys yn yr adroddiad Cyllideb Refeniw blynyddol yn ystyried anghenion y gwasanaeth yn erbyn yr angen i gadw lefelau cronfeydd wrth gefn gofalus. Mae peryglon sylweddol sy'n effeithio ar lefel y cronfeydd wrth gefn i'w cynnal, a'r mathau o beryglon sydd wedi cael eu hystyried, ond sydd hefyd i gael eu cadw dan arolwg, yw:
- Bwlch cyllid yn y dyfodol – perygl, oherwydd amgylchiadau economaidd, ei bod yn debygol y bydd gostyngiadau gwirioneddol pellach mewn lefelau grant cynnal refeniw a gostyngiadau mewn grantiau penodol.
 - Gostyngiadau mewn derbyniadau cyfalaf ac incwm yn ymwneud â chynllunio
 - Cynnydd mewn galw ar wasanaethau a all arwain at orwario adrannol.
 - Incwm is na'r disgwyl.
 - Colledion heb eu hyswirio gan ddigwyddiadau y mae'n anodd eu darogan – er enghraifft: stormydd, llifogydd, terfysgaeth. Nid yw cymorth o dan y cynllun Cymorth Ariannol Brys ond yn daladwy pan fo gwariant yn fwy na throthwy o 0.2% o ofyn y gyllideb ac ni fydd ond yn ariannu 85% o wariant brys dros y throthwy.
 - Atebolrwydd cyfreithiol heb ei yswirio – er enghraifft, hawliadau anafiadau personol.
 - Meth darparu arbedion wedi'u cynllunio
 - Ailstrwythuro Sefydliadol – er enghraifft, costau diswyddo a phensiynau.
 - Costau cytundebau tymor hir – er enghraifft, rheoli gwastraff
 - Atgyweirio neu amnewid asedau – er enghraifft, adeiladau.

Casgliad

21. Nid yw lefelau cronfeydd wrth gefn cyfredol y Cyngor yn ormodol, yn enwedig o'u cymharu â lefel gyfartalog y cronfeydd wrth gefn y mae pob awdurdod lleol yng Nghymru yn eu cynnal. Mae Llywodraeth Cymru wedi cyhoeddi data awdurdodau lleol ar lefelau cronfeydd wrth gefn a gellir eu gweld ar y ddolen gyswllt ganlynol:

<http://gov.wales/topics/localgovernment/finandfunding/whole-government-accounts/publications/whole-government-accounts-reserves/?skip=1&lang=cy>

22. Mae cronfeydd wrth gefn y Cyngor a glustnodwyd wedi cynyddu yn yr ychydig flynyddoedd diwethaf wrth i'r Cyngor fynd trwy broses o newid lle mae tanwario'r gyllideb wedi bod yn y cyfnod hwnnw. Mae rheoli'r gyllideb yn llymach yn golygu nad yw tanwario ar y lefel yma'n debygol ac mae'r perygl o orwario yn erbyn y gyllideb yn dod yn fwy o risg i'r Cyngor.
23. Gall fod newidiadau yn ystod y flwyddyn yn y Cynllun Ariannol Tymor Canolig a fydd yn effeithio ar y strategaeth hon. Bydd newidiadau o'r fath yn cael eu monitro gan y Pennaeth Cyllid a'u hadrodd wrth y Bwrdd Gweithredol.

ATODIAD 1

Risgiau Allweddol	Effaith	Tebygolrwydd	Rheoli'r Risg	Lleiafswm £000	Mwyafswm £000	Angenheidiol £000
Digwyddiad mawr a/neu hawliadau – gwariant heb ei gyllidebu	Disgwyl i'r Cyngor ariannu gwariant hyd at 0.2% o ofyn y gyllideb	Un digwyddiad hyd at 0.2% o'r gyllideb net – Isel i Sylweddol Un digwyddiad yn creu cyfanswm dros 0.2% o'r gyllideb net – Isel lawn		450	3,700	450
Methiant Cyd-barti	Gall partïon fethu talu symiau yn ôl i'r Cyngor a thrwy hynny effeithio ar gyllideb refeniw	Sylweddol	Yn unol â Strategaeth Rheoli'r Trysorlys, ni wneir blaendaliadau ond gyda sefydliadau gyda statws credyd A - ar y lleiaf a dim mwy na £5 miliwn i bob sefydliad a dim yn hwy na 12 mis.	1,000	5,000	5,000
Methu darparu arbedion wedi'u cynllunio	Gorwario yn ystod y flwyddyn	Uchel	Fel rhan o broses flynyddol y gyllideb, ymgymryd ag asesiad risg o bob cynnig arbed arian (gweler Atodiad 2 – HF/12/17). Fodd bynnag, nodwyd y canlynol fel rhai risg uchel: <ul style="list-style-type: none"> a) Cynyddu / cyflwyno ffioedd a chodi tâl – Ffrwd Waith 3 b) Dim darpariaeth ar gyfer mwy o ofyn ar wasanaethau c) Diffyg mewn incwm e.e. incwm ailgylchu Cyfanswm		357 500 1,014 1,871	357 500 800 1,657
			CYFANSWM	1,450	10,571	7,107

ATODIAD 2

	2014/15			2015/16				
	Balans	Arian	Arian	Balans	Arian	Arian		Balans
	1.4.2014	Allan	i Mewn	31.3.2015	Allan	i Mewn		31.3.2016
	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	
Cronfa gyffredinol								
Balansau ysgolion	1,841	(345)	1,064	2,560	(687)	707	2,580	
Cronfeydd wrth gefn gwasanaethau	2,076	(805)	56	1,327	(819)	202	710	
Cronfa wrth gefn yswiriant	1,529	0	0	1,529	0	873	2,402	
Cronfa wrth gefn rhwymedigaethau cyfreithiol	437	0	74	511	(26)	0	485	
Cronfa wrth gefn cynnal a chadw yn y gaeaf	300	0	0	300	0	0	300	
Cronfa Ymddeoliad Cynnar	94	0	0	94	0	0	94	
Cronfa Ymddeoliad Cynnar Trosiannol	1,000	0	500	1,500	(505)	500	1,495	
Cronfa wrth gefn ail-lunio gwasanaethau	1,913	(100)	720	2,533	(721)	250	2,062	
Cronfa Buddsoddi i Arbed	361	0	0	361	(300)	0	61	
Cronfa Gyfalaf	1,618	0	700	2,318	(1,200)	2,885	4,003	
Cronfa wrth gefn atgyweirio a chynnal a chadw	150	0	0	150	0	100	250	
Adolygiad Cyflog	921	(921)	0	0	0	0	0	
Cronfa wrth gefn ITEC	581	0	0	581	(71)	0	510	
Datblygu TG	42	0	0	42	0	0	42	
Mynediad i Gwsmeriaid	78	(46)	0	32	(17)	0	15	
Cronfa wrth gefn y Cynllun Datblygu Lleol	293	(21)	0	272	(69)	0	203	
Cronfa wrth gefn y Strategaeth Wastraff	95	0	0	95	0	0	95	
Cronfa wrth gefn Allyriadau Carbon	44	0	33	77	0	468	545	
Traphont Ddŵr Pontcysyllte	8	0	0	8	(8)	0	0	
Cronfa wrth gefn cyfarpar yr amlogfa	23	0	0	23	0	0	23	
Cronfa wrth gefn Adran 106/278	514	0	0	514	0	0	514	
Trawsnewid Rhanbarthol Gogledd Cymru	22	(13)	0	9	(9)	0	0	
Amrywiol	31	(3)	17	45	(8)	16	53	
Cronfeydd Grantiau	4,093	(204)	1,776	5,665	(1,145)	839	5,359	
Cyfanswm	18,064	(2,458)	4,940	20,546	(5,585)	6,840	21,801	
Cyfrif Refeniw Tai:								
Atgyweirio Tai	1,421	0	0	1,421	(1,421)	0	0	
Gronfa Gyfalaf Tai	3,605	(3,605)	0	0	0	0	0	
Cyfanswm	5,026	(3,605)	0	1,421	(1,421)	0	0	

CWG Gwasanaethau - yn cynrychioli tanwariant gan wasanaethau fel rhan o drefniadau cario arian ymlaen y Cyngor i'w ddefnyddio mewn blynyddoedd dilynol.

CWG Yswiriant - delir y gronfa wrth gefn i ariannu unrhyw rwymedigaethau yn y dyfodol fel MMI (nodyn 42) a hawliadau sy'n uwch na'r gyllideb.

CWG Rhwymedigaethau Cyfreithiol - swm wedi'i neilltuo i ddarparu ar gyfer unrhyw ymrwymadau cyfreithiol yn y dyfodol.

CWG Cynnal a Chadw yn ystod y Gaeaf - swm wedi'i neilltuo i dalu costau yn sgil tywydd gwael na ellir ei ragfynegi.

CWG Ymddeoliad Cynnar Gwirfoddol a YCG Trosiannol - i ariannu costau ymddeoliadau cynnar a chostau diswyddo yn dilyn ail-lunio gwasanaethau.

CWG Ail-lunio Gwasanaethau - swm wedi'i neilltuo i gynorthwyo'r broses drawsnewid i wireddu arbedion i'r Cyngor yn y dyfodol.

CWG Buddsoddi i Arbed - darpariaeth ar gyfer buddsoddi mewn amrywiol gynlluniau i wireddu arbedion ariannol parhaol.

CWG Cyfalaf - yn cynrychioli adnoddau sydd eisoes wedi'u hymrwymo i ariannu rhan o Rhaglen Gyfalaf bum mlynedd y Cyngor nad yw'n gysylltiedig â'r Cyfrif Refeniw Tai.

CWG Atgyweirio a Chynnal a Chadw - i ymateb i batrymau gwariant anghyson yn y dyfodol.

CWG ITeC - mae ITeC yn darparu hyfforddiant technoleg gwybodaeth er budd yr economi leol a sefydlwyd y gronfa i ymateb i batrymau gwariant anghyson yn y dyfodol.

Datblygu TG a Mynediad i Gwsmeriaid - i ariannu amrywiol welliannau TG a datblygu TGCh hunan wasanaeth.

CWG y Cynllun Datblygu Lleol - i ariannu costau sy'n gysylltiedig â mabwysiadu'r Cynllun Datblygu Lleol erbyn 2016/17.

CWG y Strategaeth Wastraff - swm wedi'i neilltuo i liniaru effaith y gostyngiad arfaethedig i'r grant Rheoli Gwastraff.

CWG Allyriadau Carbon - i ariannu rhaglen y cynllun lleihau carbon yn rhannol i leihau allyriadau carbon.

Traphont Ddŵr Pontcysyllte - i gefnogi gwaith hanfodol ar hyd y safle Treftadaeth y Byd fel gwaith trwsio ac unrhyw waith adferol a nodir gan UNESCO.

CWG Adnewyddu Offer yr Amlogfa - i ariannu peth o'r gost o leihau mercwri.

CWG Adran 106/278 - yn cynrychioli incwm gan gontractwyr heb unrhyw amodau cysylltiedig, ond a neilltuwyd i ariannu prosiectau seilwaith amrywiol.

Trawsnewid Rhanbarthol Gogledd Cymru - yn cynrychioli tanwariant ar y cyfraniad a wnaed i ariannu prosiectau rhanbarthol Gogledd Cymru a gaiff ei gario drosodd i'w ddefnyddio yn y dyfodol.

Amrywiol - i dalu am amrywiaeth o rwymedigaethau eraill yn cynnwys cyfraniadau'r amlogfa a'r band pres ysgolion.

CWG Grantiau - yn cynrychioli incwm a dderbyniwyd drwy grantiau'r Llywodraeth heb unrhyw amodau cysylltiedig ond a neilltuwyd i'w defnyddio wrth ddarparu gwasanaethau penodol.

Atgyweirio Tai - cofnod ar wahân o incwm a gwariant sy'n gysylltiedig ag atgyweirio a chynnal a chadw stoc tai'r Cyngor ei hun.

CWG Cyfalaf Tai - yn cynrychioli adnoddau a glustnodwyd eisoes i ariannu rhan o gynllun busnes y Cyfrif Refeniw Tai.